

**Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет документальних комунікацій та менеджменту**

ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

**Збірник наукових праць
Випуск 5-6**

Рівне – 2011

УДК 35+658
ББК 55.9 (4Укр)+65050
Е-457

Редакційна колегія:

Крикавський С.В., д.е.н., професор, відповідальний редактор
Микитин Т.М., к.т.н., доцент, заступник відповідального редактора
Вахович І.М., д.е.н., професор
Вербець В.В., д.п.н., професор
Гуменюк В.Я. д.е.н., професор
Лазаришина І.Д., д.е.н., професор
Швецова-Водка Г.М., д.і.н., професор
Григорук А.В., к.е.н., професор
Дейнега О.В., к.е.н., доцент
Заглинська Л.В., к.е.н., доцент
Калічава Н.Г., к.е.н., доцент

Відповідальний за випуск: Микитин Т.М.
Комп'ютерне макетування: Поліщук О. Ю.

Рецензенти:

Петровиц Й.М., д.е.н., професор (НУ "Львівська пол техніка")
Ковальська Л.Л., д.е.н., професор (Луцький національний технічний університет)

Економіка та менеджмент: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Вип 5-6. - Рівне: видавець О. Зень, 2011. – 190 с.

ISBN 978-617-601-031-9

У збірнику опубліковано результати наукових досліджень, у яких висвітлено сучасні проблеми удосконалення організаційних структур управління, активізації зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності, проведення маркетингових досліджень, вивчення економічної історії Західного регіону України, управління рекреаційними ресурсами тощо.

Подані у збірнику матеріали можуть бути корисними для наукових працівників, керівників організацій, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів.

УДК 35+658
ББК 55.9 (4Укр)+65050

ISBN 978-617-601-031-9

© РДГУ, 2011

ЗМІСТ

Андреева А.О., викладач ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ	6
Бергаш Б.М., ст. викладач, Бергаш Т.Б., ст. 4-го курсу ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	14
Галуха В. Л., к. і. н., доцент ІННОВАЦІЇ ТА ІННОЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РІВНЕНЩИНИ	19
Григорук А. В., к.е.н., професор СУТЬ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	29
Дейнега І.О., доцент, Дейнега О.В., доцент, Самборський І.О., доцент ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ БРЕНДІНГУ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	32
Дехтяр В.В., Бережна М.П., Ширавович М.С., студенти факультету ДКМ, Бобровський А.Л., к.г.н. професор ОЦІНКА ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ	40
Димченко Н.С. к. психол. наук, ст. викладач ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА	44
Заглинська Л.В., к.е.н., доцент, Гоголь Т.В., викладач ЗАРОДЖЕННЯ ГРОШОВИХ ВІДНОСИН НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	49
Кардаш О.Л., аспірант ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАЙНЯТОСТІ І МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ	59
Кир'янчук О.Б. ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	66

Князевич А.О., к.е.н., ст. викладач	71
АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЛЯХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
Машта Н.О., викладач	78
РИНОК ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ: ЗАКОНОДАВЧА ТА НОРМАТИВНА БАЗА	
Орлов О.Г., викладач	82
ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	
Панюк Т.П., викладач	89
СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РИНКУ ПРАЦІ	
Петрівський Я.Б., д.т.н., професор, Микитин Т.М., ф.т.н., доцент	97
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	
Підцерковна Х.В., викладач	103
ЕКОЛОГІЧНО СПРЯМОВАНІ КОНЦЕПЦІЇ У ФОРМУВАННІ УРБАНІЗОВАНОГО ПРОСТОРУ	
Поліщук О. Ю., викладач	110
ПОГЛЯДИ ІВАНА ФРАНКА НА ЕКОНОМІЧНУ ПРИРОДУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	
Савченко О. Р., к.е.н. доцент	115
СУЧАСНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗМІСТ ПОНЯТЬ «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ – УПРАВЛІННЯ – МЕНЕДЖМЕНТ»	
Сорока В.С., к.с.-г.н., доцент, Берташ Т.Б., ст. 4-го курсу факультету менеджменту	120
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ПРИДОРОЖНЬОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РІВНЕНЩИНИ	
Ступницька Н.І., викладач	126
ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ПРОТИПАВОДКОВИХ ПРОГРАМ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ	

Трало І.М., викладач	
СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ БРЕНДИНГУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	135
Хижнякова Н. О., к.е.н., доцент	142
ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА МЕТОДІВ ЗНЕШКОДЖЕННЯ НЕПРИДАТНИХ ТА ЗАБОРОНЕНИХ ДО ВИКОРИСТАННЯ ХІМІЧНИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН	
Шимко О.В., к.е.н., доцент	151
АУТСОРСИНГ В ЛОГІСТИЦІ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ	
Шувалова Л.М., к.т.н., ст. викл., Князевич А.О., к.е.н., ст. викл.	161
МІСІЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ІМІДЖУ ОРГАНІЗАЦІЇ	
Щесюк С.В., викладач	167
ПОЛІТИКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ ТА КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	
Юхименко-Назарук І.А., викладач	173
РОЛЬ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
Якубовська Н.В., ст. викладач	182
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ МАРКЕТИНГОВОГО АНАЛІЗУ СЕРЕДОВИЩА ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	

Машта Н.О., викладач

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

РИНОК ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ: ЗАКОНОДАВЧА ТА НОРМАТИВНА БАЗА

У статті висвітлено підходи до терміну "функціональний харчовий продукт", а також проаналізовану вітчизняну законодавчу та нормативну базу ринку функціональних харчових продуктів.

The term "functional food product" is reflected in the article. The Ukrainian legislative and normative base of market of functional food products are analysed in the article.

Постановка проблеми. Харчові продукти, які впливають і можуть виявити оздоровчий вплив на організм людини в цілому або на нормалізацію діяльності окремих функцій організму набули в останні роки великого значення. Їх розробка продовжується, зростає асортимент та об'єми продажу продуктів, які позиціонуються як такі, що приносять користь здоров'ю людини.

Значна кількість підприємств харчової галузі налагодила виробництво традиційних, збагачених есенціальними мікронутрієнтами харчових продуктів. При цьому виробники не завжди позиціонують свої продукти як функціональні, оскільки вони не знайомі із відповідною законодавчою та нормативною базою. Тому аналіз законодавчих та нормативних аспектів ринку функціональних продуктів в Україні є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження у галузі розробки функціональних продуктів здійснюються науковцями вищих навчальних закладів (Національний університет харчових технологій, Одеська державна академія харчових технологій, Київський національний торговельно-економічний університет, Харківський державний університет харчових технологій, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Туган-Барановського), Технологічному інституті м'яса та м'яса, Українській академії аграрних наук, Інституті мікробіології і вірусології НАН України, Інституті геронтології, Академії медичних наук, Інституті екології ім. Л.І. Медведя, Інституті харчової хімії і технології НАН України.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є проаналізувати існуючу законодавчу та нормативну базу ринку функціональних продуктів в Україні.

Виклад основного матеріалу. У світі до сьогодення немає загальноприйнятого терміну функціонального продукту.

Поняття функціональних харчових продуктів з'явилося в Японії для популярних там продуктів «Tokutci Hohenyo Shokuhin» і означало харчові

продукти, які поряд з харчовим та фізіологічним значенням, приносять і терапевтичну користь [6, с. 86].

"Міжнародна Рада по інформації про харчові продукти" (IFIC) визначає функціональні харчові продукти як такі, що позитивно впливають на здоров'я людини, причому роблять це ширше, ніж основний раціон харчування [7].

Закон ЄС про харчові продукти приводить наступне визначення функціонального продукту: «Функціональні харчові продукти – будь-які модифіковані харчові продукти або харчові інгредієнти, які можуть сприятливо впливати на здоров'я людини додатково до впливу традиційних поживних речовин, які він містить» [6, с. 86].

Міністерство охорони здоров'я Канади визначає функціональні продукти як "зовні схожі на традиційні харчові продукти, які входять до складу звичайного раціону і позитивно впливають на фізіологічний статус організму і (або) знижують ризик розвитку хронічних захворювань, але виявляють більш широкий вплив, ніж вплив звичайного харчового раціону", а Американська Асоціація дієтологів дає таке формулювання: "Функціональні харчові продукти, у тому числі харчові продукти без добавок, інтенсифіковані, збагачені або вітамінізовані харчові продукти, які можуть виявляти позитивну дію на стан здоров'я людини при постійному споживанні у складі різноманітного раціону харчування, якщо кількість харчових продуктів або їх інгредієнтів достатня для ефективного впливу" [7].

Відповідно до проекту FUF0SE ("Наука про функціональні продукти у Європі") харчовий продукт може бути визнаний функціональним, якщо він у достатній мірі продемонстрував позитивний вплив на одну чи більше цільових функцій організму (окрім нормального впливу поживних речовин) щодо покращення стану здоров'я/загального самопочуття і (або) зниження ризику захворювання [2].

Відомий німецький вчений проф. К.О. Хонікель визначає функціональний продукт як харчовий продукт (не добавка, пігулка чи порошок), отриманий із природних інгредієнтів, який входить у щоденний раціон харчування і який регулює визначені процеси в організмі людини [6, с. 86]. Б.М.Мариотт дає визначення функціонального харчового продукту як "модифікованого харчового продукту або харчового інгредієнту, який може принести користь для здоров'я людини, окрім тієї користі, яку приносять традиційні поживні речовини, що знаходяться в ньому" [7].

У Російській Федерації використовується такий офіційний термін – це продукт, що призначений для систематичного споживання у складі харчових раціонів всіма віковими групами здорового населення. Він знижує ризик розвитку захворювань, пов'язаних з харчуванням, зберігає і поліпшує здоров'я за рахунок наявності в його складі фізіологічно функціональних харчових продуктів [5].

Кардинально відрізняється від усіх вищенаведених український офіційний термін: "Функціональний харчовий продукт - харчовий продукт, який містить як компонент лікарські засоби та/або пропонується для

профілактики або пом'якшення перебігу хвороби людини" [1]. Хоча аналіз публікацій вітчизняних науковців свідчить, що вони схиляються до використання міжнародної термінології і категорично заперечують можливість функціонального продукту містити лікарські засоби.

Для виявлення причин таких розбіжностей у формулюванні терміну "функціональний продукт" в Україні та за кордоном необхідно ґрунтовно проаналізувати вітчизняну нормативно-законодавчу базу ринку функціональних продуктів.

Основним законодавчим документом України, який регламентує виробництво харчових продуктів загалом і функціональних зокрема є Концепція державної політики України, що передбачає заходи, спрямовані на збереження здоров'я та працездатності населення, подовження тривалості і поліпшення якості життя [6, с.3].

У 1992 році Представники 159 країн світу, включаючи Україну, прийняли "Всесвітню декларацію і Програму дій в області харчування", взявши на себе обов'язки усунути хронічну нестачу в раціоні харчування основних вітамінів, мікроелементів та інших необхідних сполук [6, с.3]. За цей період в Україні зроблено порівняно небагато і проблема незбалансованості харчування населення залишається невирішеною [6, с. 82].

Визначення терміну "функціональний харчовий продукт", а також критерії віднесення продукту до функціонального даються у Законі України "Про безпечність та якість харчових продуктів" від 23 грудня 1997 року [1].

Порядок віднесення харчових продуктів до категорії функціональних, а також порядок проведення державної реєстрації функціональних харчових продуктів регулюється Постановою Кабінету Міністрів України N 1023 від 26 липня 2006 р. "Про реалізацію статті 28 Закону України "Про безпечність та якість харчових продуктів" [4].

Вітчизняна нормативна база ринку функціональних харчових продуктів лише на початковому етапі формування. Чинних національних стандартів України на функціональні продукти немає. Тому виробники та науковці користуються нормативною базою Російської Федерації, зокрема ГОСТ Р 52349-2005 "Продукты пищевые. Продукты пищевые функциональные. Термины и определения" (введений 10.07.2006) [5].

Варто відмітити, що у Державному реєстрі харчових продуктів спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок, починаючи з 2002 року і до сьогодні зареєстровано лише 195 найменувань продуктів як функціональних (із загальної кількості 13885) – таблиця 1 [3]. Основними об'єктами реєстрації є біологічно активні добавки до їжі, а також продукти спеціального призначення. Наприклад, у багатьох країнах Європи випуск таких продуктів досягає 20% від загального обсягу (у Німеччині – 36,3%, у Великобританії – 21,9, у Франції – 15,0%) [6, с. 82].

Висновки. Таким чином, основною проблемою при створенні і просуванні функціональних продуктів в Україні є недосконалість законодавчої та повна відсутність нормативної бази.

Таблиця 1. - Кількість зареєстрованих харчових продуктів спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок (з 01.01.2002 до 25.10.2010)

Рік	Всього внесено у Державний реєстр	Із них функціональних харчових продуктів
2002 - 2005	231	-
2006	1924	27
2007	3771	50
2008	3258	27
2009	2713	44
2010	1988	47
Всього	13885	195

В Україні функціональні продукти повинні містити лікарські засоби, а за кордоном це категорично заперечують. Тому для вирішення ситуації, що склалася, необхідно, перш за все, привести у відповідність з міжнародною вітчизняну законодавчу базу, а також розробити термінологічні стандарти на функціональні харчові продукти.

Ще одним важливим моментом є велика різниця у споживачській культурі між Україною та Заходом, адже вітчизняний споживач просто не звик до того, що яка-небудь комбінація продуктів може реально допомогти при певному захворюванні.

Література

1. Закон України "Про безпечність та якість харчових продуктів" (N 771/97-ВР від 23 грудня 1997 року): за станом на 5 листопада 2010 р. / ВРУ. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
2. Красильников В.Н. Регламент ЕС о продуктах оздоровительного действия. Проблемы и перспективы внедрения в молочной промышленности / В.Н.Красильников, О.И. Кузнецова // Молочная промышленность. – 2009. - № 7. – С. 10 -12.
3. Офіційний сайт МОЗ України. – Режим доступу: www.moz.gov.ua.
4. Постанова КМУ "Про реалізацію статті 28 Закону України "Про безпечність та якість харчових продуктів" (N 1023 від 26 липня 2006 р.): за станом на 5 листопада 2010 р. / ВРУ. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
5. Продукты пищевые. Продукты пищевые функциональные. Термины и определения: ГОСТ Р 52349-2005 [Чинний від 10.07.2006]. – М.: Стандартинформ, 2006. – 7 с. (Національний стандарт Російської Федерації).
6. Сирохман І.В. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення / І.В. Сирохман, В.М. Завгородня. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 544 с.
7. Чернуха И.М. Продукты здорового питания: анализ классификационных признаков и методологических основ классификации / И.М. Чернуха // Все о мясе. – 2009. - №1. – С. 24 – 28.